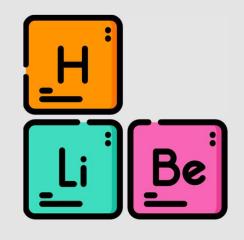
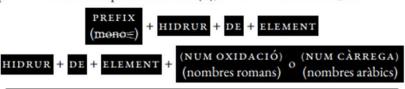
Formulació inorgànica

Hidrurs EHn

Composts binaris formats per un element (E), amb num d'oxidació n, i H.

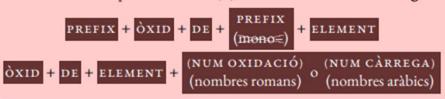
FÓRMULA	NOM COMPOSICIÓ ESTEQUIOMÈTRIC	NOM AMB NOMBRE D'OXIDACIÓ/CÀRREGA	
LiH	monohidrur de liti	hidrur de liti	
AlH ₃	trihidrur d'alumini	hidrur d'alumini	
HCl	clorur d'hidrogen	-	
H ₂ S	sulfur de dihidrogen	_	
HF(ac)	àcid fluorhídric		

Hidrurs progenitors

FÓRMULA	NOM	FÓRMULA	NOM	FÓRMULA	NOM
BH ₃	borà	CH ₄	metà	NH ₃	azà (amoníac)
AlH ₃	alumnà	SiH ₄	silà	PH_3	fosfa
GaH ₃	gal·là	GeH ₄	germà	AsH ₃	arsà
InH_3	indigà	SnH ₄	estannà	SbH ₃	estibà
TlH ₃	tal·là	PbH ₄	plumbà	BiH ₃	bismutà
H ₂ O	oxidà (aigua)	H ₂ S	sulfa	HCl	clorà

Òxids E2On

Composts binaris formats per un element (E), amb num d'oxidació n, i oxigen.

FÓRMULA	NOM COMPOSICIÓ ESTEQUIOMÈTRIC	nom amb nombre d'oxidació/càrrega
Na ₂ O	monòxid de disodi	òxid de sodi
TiO ₂	diòxid de titani	òxid de titani(IV)
SO_3	triòxid de sofre	òxid de sofre(VI)
OF ₂	difluorur d'oxigen	-

Peròxids M2(O2)n

Composts binaris formats per un **metall** (M), amb num d'oxidació n, o **hidrogen(1+)**, units a l'**anió peròxid** O_2^{2-} .

FÓRMULA	NOM
H ₂ O ₂	peròxid d'hidrogen (aigua oxigenada)
Na ₂ O ₂	peròxid de sodi
MgO_2	peròxid de magnesi
Fe ₂ (O ₂) ₃	peròxid de ferro(III)

Hidròxids o bases M(OH)_n Formats per n metall (M), amb num d'oxidació n, i el anió hidròxid OH-. PREFIX (mono≤) + HIDRÒXID + DE + METALL (NUM OXIDACIÓ) o (NUM CÀRREGA) (nombres romans) HIDRÒXID + DE + METALL + NOM COMPOSICIÓ NOM AMB NOMBRE FÓRMULA D'OXIDACIÓ/CÀRREGA ESTEQUIOMÈTRIC **NaOH** monahidròxid de sodi hidròxid de sodi Ca(OH)2 dihidròxid de calci hidròxid de calci Cr(OH)₃ trihidròxid de crom hidròxid de crom(III) Pt(OH)4 tetrahidròxid de platí hidròxid de platí(IV)

	lons							
Cati	ions E ⁿ⁺							
	FÓRMU	LA NOM	1	FÓR	MULA	NOM	FÓRMULA	NOM
	H ⁺ Cr ³⁺	hidrog crom(	gen(1+) 3+)		Cu ⁺ I ₃ O ⁺	coure(1+) oxoni	Cu ²⁺ NH ₄ ⁺	coure(2+) amoni
-	ons E ⁿ⁻							
F	ÓRMULA	NOM	FÓRMU	LA	NOM		FÓRMULA	NOM
	H-	hidrur	H ₂ PO	3	dihidro	genfosfit	S ²⁻	sulfur
	ClO ₄	perclorat	HCO	3	hidroge	encarbonat	NO_3^-	nitrat
	O ²⁻	òxid	H ₂ BO		dihidro	genborat	SO_3^{2-}	sulfit
	PO ₄ ³⁻	fosfat	CO_3^2	-	carbon	at	SO ₄ ²⁻	sulfat

dicromat

 MnO_4

permanganat

Cr2O22-

CrO₄²⁻

cromat

Sals

Sals neutres binàries XnYm

Composts binaris formats per **dos elements qualsevol** (a excepció de H i O), X i Y, amb num de oxidació m i n, respectivament. L'element que es troba a la dreta, Y, el trobarem abans que X en la seqüència d'elements, i **acabarà en —ur** a l'anomenar-se.

FÓRMULA	NOM COMPOSICIÓ ESTEQUIOMÈTRIC	NOM AMB NOMBRE D'OXIDACIÓ/CÀRREGA
NaCl	monaclorur de sodi	clorur de sodi
MgF_2	difluorur de magnesi	fluorur de magnesi
FeS	monosulfur de ferro	sulfur de ferro(II)
NBr ₃	tribromur de nitrogen	bromur de nitrogen(III)

Sals neutres ternaries o oxosals Ma(XbOc)n

Composts ternaris formats per un **metall**, M, amb num d'oxidació n, un **element central**, X, i **oxigen(2–)**. **Deriven d'oxoàcids** substituin tots els àtoms d'H per M i canviant els sufixes *ic* i *ós* per *at* i *it*, respectivament.

FÓRMULA	ÀCID	SAL
NaClO	HClO (àc. hipoclorós)	hipoclorit de sodi
Fe ₂ (SO ₄) ₃	H ₂ SO ₄ (àc. sulfúric)	sulfat de ferro(III)
Ca ₃ (PO ₄) ₂	H ₃ PO ₄ (àc. fosfòric)	fosfat de calci
BaCO ₃	H ₂ CO ₃ (àc. carbònic)	carbonat de bari

Sals àcides Ma(HbXcOd)n

Composts quatenaris formats per un **metall**, M, amb num d'oxidació n, **hidrogen(1+)**, un **element central**, X, i **oxigen(2-)**. **Deriven d'oxoàcids** substituint part dels àtoms d'H per M. S'anomenen emprant la **nomenclatura d'hidrogen**, canviant sufixes *ic* i às per *at* i *it*, respectivament.

FÓRMULA	ÀCID	SAL
Fe(HSO ₃) ₂	H ₂ SO ₃ (àc. sulfurós)	hidrogensulfit de ferro(II)
NH ₄ H ₂ PO ₄	H ₃ PO ₄ (àc. fosfòric)	dihidrogenfosfat d'amoni
NaHCO ₃	H ₂ CO ₃ (àc. carbònic)	hidrogencarbonat de sodi
KH ₂ BO ₃	H ₃ BO ₃ (àc. bòric)	dihidrogenborat de potass

Oxoàcids HaXbOc

Composts ternaris formats per hidrogen(1+), un element central, X, i oxigen(2-). X pot ser un no metall o un metall en estat d'oxidació alt, com el crom(VI) o el manganès(VI) i el manganès(VII).

Acids model

FÓRMULA	NUM OXIDACIÓ X	NOMBRE TRADICIONAL	TRANSFORMACIÓ
HClO ₄	VII	àcid perclòric	
HClO ₃	V	àcid clòric	Cl. P. I
HClO ₂	III	àcid clorós	$Cl \rightarrow Br, I$
HClO	I	àcid hipoclorós	
H ₂ SO ₄	VI	àcid sulfúric	S → Se, Te
H ₂ SO ₃	IV	àcid sulfurós	3 → 3c, 1c
HNO ₃	V	àcid nítric	
HNO ₂	III	àcid nitrós	
H ₂ CO ₃	IV	àcid carbònic	

Àcids de Cr i Mn

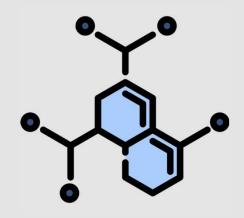
FÓRMULA	NUM OXIDACIÓ X	NOM (HIDROGEN)
H ₂ CrO ₄	VI	dihidrogen(tetraoxidcromat)
H ₂ MnO ₄	VI	dihidrogen(tetraoxidmanganat)
HMnO ₄	VII	hidrogen(tetraoxidmanganat)

Àcids meta i orto

ELEMENT	ÀCID META	$ACID+1H_2O$ P \rightarrow As, Sb	ÀCID ORTO (+2H ₂ O)
В	HBO ₂ (metabòric)	H ₃ BO ₃ (bòric)	-
Si	H ₂ SiO ₃ (metasilícic)	H ₄ SiO ₄ (silícic)	-
P	HPO ₃ (metafosfòric)	H ₃ PO ₄ (fosfòric)	-
Te	-	-	H ₆ TeO ₆ (ortotel·lúric)
I	-	-	H ₅ IO ₆ (ortoperiòdic)

Àcids di, tri, etc. n molècules d'àcido poden condensar perdent n-1 d'aigua. $H_4P_2O_7 \rightarrow$ àc. difosfòric; $H_2Cr_2O_7 \rightarrow$ dihidrogen(heptaoxiddicromat).

Formulació orgànica

Nomenclatura de substitució

És la nomenclatura principal per anomenar compostos orgànics, els quals es tracten com una combinació d'un compost pare i de grups f uncionals, un dels quals es designa com el grup f uncional principal. El grup principal formarà la cadena principal, mentre que la resta podrà formar parte de la cadena principal o formar cadenes laterals.

4,6-diclorohept-5-en-2-ona

hept(a)	cadena principal (heptà)	ona	sufix pel grup principal (cetona)
en(o)	insaturació	cloro	prefix de substituents
di	prefix multiplicador	2456	localitzadors

Prefixos multiplicadors per entitats simples i complexes

Nº	SIMPLE	COMPLEX	Nº	SIMPLE	COMPLEX
2	di	bis	8	octa	octakis
3	tri	tris	9	nona	nonakis
4	tetra	tetrakis	10	deca	decakis
5	penta	pentakis	11	undeca	undecakis
6	hexa	hexakis	12	dodeca	dodecakis
7	hepta	heptakis	20	icosa	icosakis

Creació de noms sistemàtics

La formació d'un nom sistemàtic requereix diversos passos:

- 1. Determinar el grup funcional principal que s'anomenarà mitjançant un sufix.
- Determinar la cadena principal, que ha de contenir el grup principal.
- Anomenar la cadena principal i especificar qualsevol insaturació (enllaços C=C y C≡C).
- 4. Combinar el nom de la cadena principal amb el sufix del grup funcional principal.
- 5. Identificar els substituents i ordenar els seus prefixos alfabèticamente.
- 6. Insertar prefixos multiplicadors i localitzadors.

Elecció i numeració de la cadena principal

Elecció

La cadena principal es tria aplicant els següents criteris:

- Conté el grup funcional principal.
- 2. Conté el major nombre de grups funcionals.
- 3. Els sistemes d'anells són prioritaris enfront de les cadenes.
- 4. Conté més àtoms.
- Conté més enllaços múltiples (dobles en cas d'empat).
- 6. Conté més substituents.

Numeració

La cadena principal es numera aplicant els següents criteris:

- Localitzadors més baixos per a heteroàtoms (substituts d'algun C en la cadena principal).
- 2. Localitzador més baix pel grup funcional principal.
- Localitzadors més baixos per a enllaços dobles i triples.
- 4. Localitzadors més baixos com conjunt per a tots els substituents anomenats com a prefixos.
- Localitzadors més baixos per substituents en ordre de menció (alfabètic).

Grups funcionals - sufixos i prefixos

Un grup funcional és un àtom o grup d'àtoms dins d'una molècula que pot ser responsable de les reaccions químiques característiques d'aquesta molècula. La següent taula mostra la fórmula, sufix (si és principal) i prefix de cadascun d'ells, en ordre decreixent de prioritat:

GRUP FUNCIONAL	FÓRMULA*	SUFIX (PRINCIPAL)	PREFIX (SUBSTITUENT)
Carboxilats	-(C)OO-	-carboxilat -oat	carboxilat-
Àcids carboxílics	-COOH	àcidcarboxílic àcidoic	carboxi-
Èsters	-COOR -(C)OOR	carboxilat (de R) oat (de R)	(R)oxicarbonil-
Halurs d'àcid	-COX	halur decarbonil halur deoilo	fluorocarbonil- clorocarbonil- bromocarbonil- iodocarbonil-
Amides	-CONH ₂ -(C)ONH ₂	-carboxamida -amida	carbamoïl-
Nitrils	-C=N -(C)=N	-carbonitril -nitril	ciano-
Aldehids	-CHO -(C)HO	-carbaldehid -al	formil- oxo-
Cetones	=O	-ona	oxo-
Alcohols	-OH	-ol	hidroxi-
Tiols	-SH	-tiol	sulfanil-
Amines	-NH ₂	-amina	amino-
Èters**	-OR		(R)oxi-
Haloalcans**	-F -Cl -Br -I		fluoro- cloro- bromo- yodo-
Nitrocompostos**	-NO ₂		nitro-

^{*} Aquí –(C) indica que l'àtom de carboni està implícit a la cadena principal.

Nomenclatura de classe funcional

També coneguda com nomenclatura *radicofuncional*, és la **preferida** pels **èsters** i **hal urs d'àcid** (també emprada per **èters** i **cetones**). Aquesta consisteiex en el **nom** del **grup principal** del compost seguit de la paralula *de* i el **nom** del **substituent** al que va unit.

Representació gràfica (ziga-zaga)

Àtoms diferents de C i H sempre es mostren.

Cada angle, cada intersecció i cada extrem d'una línia representa un àtom de carboni saturat d'hidrogens.

^{**} Els èters, haloalcans i nitrocompostos es representen per prefixos en ordre alfabètic.

Funcions que contenen halògens (F, Cl, Br o I)

No poden ser mai el grup principal, per tant s'anomenen afegint el **prefix** *fluoro*-, *cloro*-, *bromo*- o *iodo*-, segons correspongui, al nom de l'hidrocarbur.

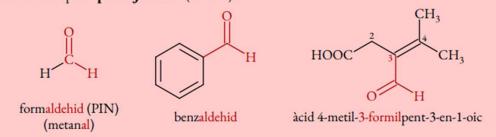
Funcions que contenen oxigen (O)

Alcohols (-OH)

Si són el **grup principal** s'afegeix el **sufix** -ol al nom de l'hidrocarbur, en cas contrari s'empra el **prefix** bidroxi-.

Aldehids (-CHO)

Si són el **grup principal** s'afegeix el **sufix** — al (o — carbaldebid) al nom de l'hidrocarbur, en cas contrari s'empra el **prefix** formil— (o oxo—).

Cetones (=0)

Si són el **grup principal** s'afegeix el **sufix –ona** al nom del hidrocarbur, en cas contrari s'empra el **prefix oxo**–.

Èters (-OR)

No poden ser mai el grup principal, pel que s'anomenen afegint el **prefix** (R)oxi— al nom de l'hidrocarbur.

Funcions que contenen oxigen (cont.)

Àcids carboxílics (-COOH)

Són compostos amb un **grup carboxil**, **—C(=O)OH**. Si són el **grup principal** s'anomenen començant per àcid i afegint el sufix —oic (o —carboxílic) al nom de l'hidrocarbur, en cas contrari s'empra el **prefix** carboxi—. Ex.: aminoàcids i àcids grassos.

Èsters (-COOR)

Deriven dels àcids, en els quals almenys un grup hidroxi, —OH, es substitueix per un grup —OR. S'empra la **nomenclatura** de **classe f uncional**, substituint la **terminació**—oic de l'àcid per —oat, si són el **grup principal**; en cas contrari s'empra el **prefix** (R)oxicarbonil—.

Carboxilats (-COO-)

Són la base conjugada d'un àcido carboxílic, sent ions amb càrrega negativa (anions). S'empra la **nomenclatura** de **classe f uncional**, substituint la **terminació** –oic de l'àcid per –**oat**, si són el **grup principal**; en cas contrari s'empra el **prefix carboxilat**–.

Halurs d'àcid (-COX)

Deriven d'àcids carboxílics, substituint el grup hidroxi, —OH, per un halur (F, Cl, Br o I). S'empra la **nomenclatura** de **classe f uncional**, començant per **balur de** i substituint la **terminació** –oic de l'àcid per —oil, si són el **grup principal**; en cas contrari s'empra el **prefix balocarbonil**—.

Funcions que contenen nitrogen (N)

Amines (-NH₂)

Si són el **grup principal** s'afegeix el **sufix** – *amina* al nom de l'hidrocarbur, en cas contrari s'utiliza el **prefix** *amino* –.

Amines secundàries i terciàries Quan es substitueixen hidrogens dels grup $-\mathrm{NH}_2$ per substituents complexes s'utilitza la lletra N en comptes de nombres localitzadors.

$$H_3$$
C CH_3 H_3 C CH_3 N -metilmetanamina N -fenilanilina N - N -dimetilmetanamina

Amides (-CONH₂)

Si són el **grup principal** s'afegeix el **sufix** — *amida* (o — *carboxamida*) al nom de l'hidrocarbur, en cas contrari s'utilitza el **prefix** *carbamoil*—.

Amides secundàries i terciàries Igual que en les amines, la substitució d'hidrogens del grup $-\text{CONH}_2$ s'utilitza la lletra N en comptes de nombres localitzadors.

Nitrils (-C≡N)

Si són el **grup principal** s'afegeix el **sufix** — *nitril* (o — *carbonitril*) al nom de l'hidrocarbur, en cas contrari s'utilitza el **prefix** *ciano*—.

Nitrocompostos (-NO2)

No poden ser mai el grup principal. S'anomenen afegint el **prefix** nitro—.